

Professor, dr. phil. C. Raunkiær som lærer set med en elevs øjne

Foredrag holdt i forbindelse med 100 året for C. Raunkiærs fødsel

Jeg har kaldt mit bidrag til 100-årsdagen for CHRISTEN RAUNKIÆRS fødsel således, fordi også en vurdering fra den side må kunne være af interesse for dem, der kun har kendt ham som afgået professor, eller blot kender ham gennem hans videnskabelige indsats, som de foregående bidragydere så fortræffeligt og rammende har gjort rede for.

Et bidrag som mit nødvendiggør en undskyldning til Dem mine tilhørere, og for den sags skyld også til Raunkiærs minde, fordi det bygger på personlige erindringer, og derfor som det hyppigste ord må bruge det personligste af alle personlige pronominer. Jeg beder også om undskyldning for, at mit bidrag kun er baseret på hukommelsen, da jeg aldrig har bogført de guldkorn, hverken de videnskabelige eller dialektiske, jeg har haft den lykke at opleve »straight from the horse's mouth«. Erindringsforskydninger må kunne have spillet ind.

Mi første møde med Raunkiær vil jeg gerne have lov til at begynde med, uden at jeg dog ellers vil gå kronologisk til værks. Mens jeg gik i gymnasiet, var jeg ikke medlem af Botanisk Forening, men det var min far, og da WARMING en aften skulle holde et foredrag, jeg husker ikke om hvad, vovede jeg mig derhen. Klokkeren halv otte sneg jeg mig (og jeg så i parentes bemærket absolut ikke voksen ud) ind ad lågen ved boulevarden til museet, der henlå afdødt og stille. Jeg listede genert rundt udenfor, indtil jeg havde set et menneske gå derind og set, at der blev tændt lys derinde og vovede så skridtet. Ankomsten til forhallen blev jeg attackeret af en mand, der ganske venligt spurgte om jeg var medlem af foreningen. Det var jeg jo ikke, men min far altså, og jeg havde også mødekortet. Mens jeg forhandlede med kerberos, kom der bagfra i forhallen en i mine øjne meget mærkelig mand med skæg, et iøjnefaldende, hvidt, fladt slips og

nogle yderst karakteristiske, ja jeg tror ikke, jeg fandt på det den gang, men senere så jeg dem som stærke, kolde øjne. Raunkiær, som den omtalte mand var, kom hen til BJØRKMANN og mig og fik at vide, at jeg var interesseret i botanik, og hvem min far var. »Nå, det ligger til familien, ham ligger der mange planter fra i museets herbarium, mor dig – så tog han sig i det – Dem nu godt.« Ih, hvor det lettede, og jeg rubricerede ham derfor straks som rar, og har aldrig siden glemt eller haft grund til at glemme det indtryk, og det er i og for sig interessant, for ikke alle har vist haft den opfattelse; i hvert fald skriver OVE PAULSEN i nekrologen over Raunkiær, holdt som tale i Videnskaberne Selskab: »Han kunne være, og var oftest venlig og munter, men den særlige danske egenskab »rar«, den havde han ikke – –«. Og HENNING E. PETERSEN nævner i Universitetets Festskrift: »og han kunne da (altså i diskussionens hede) være unødigt skarp«.

Ja, skarp eller måske endnu bedre med et dengang ikke så almindeligt ord, skrap i diskussionen, det kunne han være, skrap i ord, skrap i dialektik og skrap i logik, men jeg tror aldrig, der var personlig vrede eller ønske om at fornærme diskussionsmodstanderen, blot denne fuldkomne gåen op i sit tagne standpunkt; oftest var dette resultatet af grundig gennemtænkning fra hans side, men det skete også, at han krydsede klinger på et arbitrært valgt standpunkt og fuldstændig kørte os, hans elever i sæk, skønt vort standpunkt i virkeligheden var hans eget, som vi havde lært af ham selv.

I ledelsen af Botanisk Forening tog han del som arkivar fra 1893 til 1898, og lige fra sin studietid var han ikke alene en flittig mødedeltager, når sygdom ikke trådte hindrende i vejen, men også en meget flittig foredragsholder og en ivrig debattør. I de 5 år 1916–20, hvor foreningen afholdt 58 møder med 63 foredrag, var det Raunkiær, som holdt de 10 (ca. 16 %) og i samme periode står han noteret som diskussionsdeltager – og det er kun de mere indgående diskussionsindlæg, som er bogført – til andres foredrag 20 gange (ca. 32 %). Ja, jeg lader hans egne statistiske metoder give udtryk for hans virke, selvom jeg har undladt at fremskaffe et sammenligningsgrundlag. Men jeg tror, at hans deltagelse ligger langt over et, om jeg så må sige, normalspektrum. Han kunne lyde heftig i debatten og spiddede med glæde sin modstander på sin logiks syle-spids nåle, men ikke alene det: hans saglighed var oftest yderst vel-funderet, fordi hans enorme viden og erfaring indenfor de fleste af botanikkens grene og hans fænomenale hukommelse, og hans stringens var hans aktiver på dialektikkens arena.

Men tilbage til mit første møde i Botanisk Forening. Jeg husker

som sagt ikke noget om foredraget, men bagefter blev der mellem disse meget højtideligt udseende og endnu mere højtideligt påklædte store mænd inclusive Raunkiær, ført en heftig diskussion, som – det husker jeg tydeligt – mindede mig om diskussionsklubben i vor gymnasiastforening, skønt jeg vistnok ikke havde forstået et ord af det hele. Efter mødet, hvor jeg havde siddet så skjult som muligt i den bageste krog, traf jeg igen Raunkiær udenfor, og han spurgte mig, om jeg havde haft udbytte af det, og ønskede mig: »Vel mødt igen«. Jo, vist var han rar. Ganske anderledes end den anden – som jeg senere oplevede ham både joviale og rare – botaniker, der samme aften også fik at vide, hvad jeg hed, og sagde: »Det er et navn, der forpligter«. Det var en flov en at få.

Det var kun en kort tid, 1908 til 1923, Raunkiær var lærer i botanik ved Universitetet, og kun i 11 år, at han var professor der, og vi, der har nydt godt af hans undervisning, kan aldrig glemme, hvor meget han har betydet for os ved den særprægede, uortodokse og absolut ikke propaedeutiske måde, han førte os ind i den biologiske og systematiske botaniks problemer. Jeg tør ikke sige, at han var en god lærer eller rettere ikke nogen patentpædagog, dertil krævede han for meget af de studerende både hvad forkundskaber og selvstudium angår. Hans forelæsninger var ikke, men nok hans fremlæggelse af egne studier f.eks. her i foreningen, blændende, som JOHANSEN'S kunne være det og JUNGENSEN'S altid var det. Han brugte heller ikke billige midler som dårlige vittigheder, og sluteffekter som klimaks. Det krævede et arbejde at følge ham, og mest glæde fik man næsten af at komme med mere eller mindre velovervejede indvendinger bagefter inde på laboratoriet, hvor man så kom ind i en forrygende diskussion og altid blev den lille. Men nej, hvor man lærte meget, og lærte at prøve på at tænke. Og så var han altid venlig, ja rar bagefter.

Når vi sad på laboratoriet og puslede med vore småting, kom han tit ind, gerne med sin elskede chibukpibe i hånden og snakkede, d. v. s. i virkeligheden underviste han. »Hvorfor tror De nu, at det er en bastard? Kan man ikke lige så godt sige, at *Luzula maxima* er en bastard mellem *pilosa* og *campestris*? Har De drømt om at undersøge dens pollen? Ja, det ville jeg nu have drømt om. Har De prøvet at dyrke de tre, og krydse dem? Men jeg tror nu, De har ret; se nu blot lige på det pollen, det er let gjort.« Men diskussionerne på laboratoriet kunne også svinge sig langt udenfor botanikken, næsten enhver tilfældig fremsat påstand blev, hvis han var oplagt, en handske, der blev taget op, og så gik spillet. Sommetider kom han ind og slyngede selv et problem ud, den ene dag måske: »Er den linnéiske

art i virkeligheden ikke en realitet i naturen?« Nogle dage senere: »Består naturen af andet end individer, som vi efter forgodtbefindende eller tro grupperer i arter, slægter o. s. v.?« Eller: »Hvorfor skal man ikke slå vinterannuelle og toårige sammen i én livsform, som så mange foreholder mig?« Gud nåde én i den følgende diskussion, hvis man gik ind for den tanke, men for den sags skyld også, hvis man påstod, at det var klart, at de var bundforskellige.

En del af de studerende kunne ikke lide, eller måske ikke fatte, og derfor ingen udbytte få af hans undervisningsform. På en eks-kursion til Dyrehaven i mit rusår, hvor jeg klogeligt holdt mig i baggrunden for ikke at røbe mit yderst mangelfulde artskendskab, kom vi til en større bevoksning af forskellige græsser, og Raunkiær spurgte en af de ældre studerende: »Hvad er nu det for en græs?« »Hmmmm, det ved jeg ikke.« Vedkommende havde tidligere svigtet m. h. t. nogle græsser. »Jamen, kender De da slet ingen græsser?« »Jo, jeg kender en bunke.« »Jamen det var jo rigtigt.« Vedkommende blev meget fornærmet, især fordi alle vi andre kom til at le, og har senere udtalt om Raunkiær, at han var en ualmindelig dårlig lærer.

Jeg tør ikke påstå, at han søgte sin afsked i 1923, fordi en deputation af studerende mødte op og anmodede ham om at få en mere elementær og lettere forståelig undervisning i botanik, men det har nok været med til at skubbe til en hældende vogn, for hans helbred var undergravet og administrationen af Botanisk Have og Museum var ham en pestilens. Selv har han sagt til mig, der var bortrejst i det år, han tog sin afsked: »Og så ville de have, at jeg skulle forklare dem, hvad omkriagsædighed, modsatte blade og sådan noget er.« Personligt har jeg det indtryk, at det morede ham at undervise, men ikke i den elementære botanik, kun i problemerne, hvadenten de så var biologiske, systematiske eller nomenklatoriske, blot der var problemer. Hans kolokvier var diskussionstimer, hvor det gjaldt om at holde ørerne stive, og hans glæde ved en god, til bunds endevendende debat var meget stor og yderst frugtbringende for mange af os. Hans hjælpsomhed og venlighed mod os, hans elever, var meget stor. Jo, han var sandelig rar, også i dette ords skandinaviske betydning.

Jeg kan slutte med at takke skæbnen for, at jeg har haft CHRISTEN RAUNKIÆRS som lærer.